

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה : בגרות לבתי־ספר על־יסודיים
מועד הבחינה : קיץ תשע"ו, 2016
סמל שאלון : 004101

חב"ד - תורה שבעל פה

ספר התניא

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחנת

א. משך הבחינה : שתיים ורבע

ב. מבנה שאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים :

פרק ראשון – (1×35) – 35 נקודות

פרק שני – (5×13) – 65 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין

ד. הוראות מיוחדות : 1) כתבי על כריכת המחברת את מספר השאלה.

2) בססי את תשובותיך, אל תסתפקי בהערכות כלליות.

"הקהל את העם האנשים הנשים והטף וגרך אשר בשערך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת" (דברים לא, יב)

בהצלחה!

ג. "והרי פירוש הבעש"ט נאמר כבר במדרש תהילים?...!

כי הבעש"ט פירש עשה ופעל שהלימוד במדרש תהילים יהיה יסוד ודרך בעבודת ה' בתורה ומצוות לכל אחד ואחד מישראל במעשה בפועל." (ליקוטי שיחות כה, עמ' 331)

1) מהי השאלה שמעלה הרבי?

2) בשער הייחוד והאמונה פרק ב' מופיע יסוד נוסף בעבודת ה'. מהו היסוד וכיצד הוא קשור לפירוש הבעל שם טוב לפסוק: "לעולם ה' דברך ניצב בשמים" (4 נקודות)

8. ריבוי חסד - אגרת קדש ב, ואגרת קדש כא

"אנוכי עפר ואפר" (בראשית יח, כז)

"קטונתי מכל החסדים" (בראשית לב, יא)

א. צייני מי אמר כל אחד מהפסוקים. כתבי את הרעיון המשותף לשני הפסוקים על פי המוסבר באגרת קדש ב'. (5 נקודות)

ב. "ישמעאל חסד דקליפה".

במה מנוגד חסד דקדושה לחסד דקליפה? (3 נקודות)

ג. באגרת הקדש כא פונה אדמו"ר הזקן לחסידיו בעניין ריבוי עשיית חסד. מהי הבקשה ומהי התועלת בעשיית צדקה וחסד בכל יום דווקא? (5 נקודות)

9. דילמות החיים בספר התניא - שאלת יישום

א. מהו ייחודו של ספר התניא על פני ספרים אחרים? עני על פי ההסבר שניתן בסרטון מס' 1 (3 נקודות)

ב. "אם תביני – תרגישי" (סרטון מס' 3)

על איזו שאלה מרכזית עונה הציטוט? מהי התשובה לשאלה זו? כיצד מופיע תוכן ציטוט זה בלשון התניא? (5 נקודות)

ג. תארי התמודדות מחיי היומיום שבה יש מאבק בין כוחות המוח לכוחות הלב. כתבי כיצד ניתן לפתור את ההתמודדות שתיארת. (5 נקודות)

פרק ראשון - שאלות נושא (35 נקודות)

עני על אחת משאלות הנושא 1-2.

"ויראו את ה' ושמו לעשות את כל דברי התורה הזאת"

1. יראה ומעשה בספר התניא

עני על ארבעה מהסעיפים א-ה :

א. "והיראה היא שורש... כי ירא למרוד במלך מלכי המלכים... או יראה פנימית

מזו שמתבושש מגדולתו... ולעשות הרע בעיניו כל תועבת ה' אשר שנה הם

הקליפות וסטרא אחרא..." (תניא פרק ד) :

(1) "והיראה היא שורש"

השלימי : היראה מהווה שורש ל_____ . (2 נקודות)

(2) בקטע המצוטט שלושה מאפיינים לאיש הירא את ה'. כתבי שניים מהם. (4 נקודות)

(3) "עבדך אישי מת - האש שהיה לי לקב"ה באהבה ויראה מת. שאין לו שום

אהבה ויראה לה' אפילו יראת העונש" (מאמרי אדמו"ר הקצרים קלו)

נסי להסביר : מה ההבדל בין יראת העונש לסוגי היראה המוזכרים בקטע?

(3 נקודות)

ב. מעשי העולם הזה

(1) "והן הם כל המעשים אשר נעשים תחת השמש אשר הכל הבל ורעות

רוח" (קהלת א יד, תניא פרק ו)

מהם המעשים, ומדוע הם נחשבים להבל ורעות רוח? (3 נקודות)

(2) הביאי דוגמה לעבודת הבירורים בתחום המעשה.

העתיקי והשלימי :

בירור מאכל האדם לצד הקדושה עולה לה' כ_____ (3 נקודות)

(3) הסבירי והדגימי מיהו האדם שאינו נזקק לעונש חיבוט הקבר. (3 נקודות)

5. חובת אהבת ישראל - פרק לב

א. "מי שרואה בחברו שחטא מצווה לשנאתו"

מי נקרא חברו ומהו התנאי שצריך להתקיים לפני חובת השנאה? (4 נקודות)

ב. "אבל מי שאינו חברו ואינו מקורב אצלו..."

כיצד יש להתייחס לחוטא שאינו חברו ואינו מקורב אצלו? הסבירי מדוע. (3 נקודות)

ג. אדמו"ר הזקן : "אף מי שמצווה לשנאתם מצווה לאהבם גם כן" (תניא פרק לב)

דוד המלך : "תכלית שנהא שנאתים" (תהלים קלט, כב)

(1) כיצד אפשר גם לשנוא וגם לאהוב אדם שחטא?

(2) לכאורה יש סתירה בין הציטוטים.

מהי הסתירה וכיצד מיישב אותה אדמו"ר הזקן? (6 נקודות)

6. תכלית העולם הזה - פרק לו

א. "וכבר היה לעולמים מעין זה כדיכתיב כל העם רואים את הקולות..."

לאיזה אירוע מהעבר רומז הציטוט? לאיזו תקופה ידמה בעתיד?

הציגי נקודת דמיון אחת והבדל אחד בין שני הזמנים (האירוע מן העבר

והתקופה בעתיד). (6 נקודות)

ב. "בית יעקב לכו ונלכה באור ה'" (ישעיה ב, ה)

מיהם הפונים בפסוק, ומהי מטרתם בפנייה זו? (4 נקודות)

ג. "ומיתרון ההארה לישראל יגיה (יאיר) חושך האומות"

מדוע מביא אדמו"ר הזקן פסוקים שונים המתארים את השפעת ישראל על

אומות העולם לעתיד לבוא. עני על פי פירוש שלמדת בכיתה. (3 נקודות)

7. חובת הייחוד והאמונה - פרקים א-ב

"וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ

מתחת אין עוד". (דברים ד, לט)

א. מהי חובת האמונה באחדות ה' על פי הפשט?

מהי התוספת בחובת האמונה באחדות ה' על פי התניא? בססי תשובתך על

מילות הפסוק. (6 נקודות)

ב. "לעולם ה' דברך ניצב בשמיים" (תהלים קיט, פט)

מהו פירוש הבעל שם טוב על פסוק זה? (3 נקודות)

פרק שני (65 נקודות)

עני על חמש מהשאלות 3-9. לכל שאלה 13 נקודות.

3. משלים בפרק ט בתניא

בפרק ט' מופיעים שני משלים : משל המלכים ומשל האישה הסרה.

א. כתבי את שני המשלים ואת הנמשלים. (6 נקודות)

ב. בחרי באחד המשלים וכתבי את התכלית, שלשמה הביא אדמו"ר הזקן משל ונמשל זה. (3 נקודות)

ג. לפניך ציטוטים המשקפים את רצון הנפש האלוקית במלחמת הנפשות.

קבעי בכל ציטוט, אם הוא מתאים רק לדרגת צדיק או גם לדרגת צדיק וגם לדרגת בינוני. (4 נקודות)

1 "שהאלוקית חפצה שתהא היא לבדה המושלת וכל האיברים יהיו סרים למשמעתה".

2 "ובטלים אצלה לגמרי ומרכבה אליה".

3 "והיינו שיעלה ויבוא למדרגת אהבה רבה... והיא הנקראת בכתוב אהבה בתענוגים".

4 "עד שתתפשט גם לחלל השמאלי לאכפאי לסטרא אחרא.. לשנותה ולהופכה".

4. הרחקת העצבות - פרק כו

"הנה בוודאי למותר לעורר אשר עצבות הרחיקום במאוד מאוד גדולי ישראל..."

וכמבואר גם כן בתניא פרק כו" (אגרות קדש הרבי כרך י)

א. לפי פרק כו בתניא, כתבי סיבה אחת להתרחקותם של גדולי ישראל ממידת העצבות. (3 נקודות)

ב. הסבירי את ההבדל שבין עצבות למרירות. (4 נקודות)

ג. ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. (שופטים ה לא, תניא פרק כו)

על מי נאמר פסוק זה?

כי ה' העביר חטאתו ורב לסלוח. (תניא פרק כו)

מהי השמחה האמתית בה' הבאה אחר העצב לפי ציטוט זה? (6 נקודות)

ג. מעשי הרשע

(1) שתי מדרגות ברשע וטוב לו :

'רשע וטוב לו במדרגה גבוהה', 'רשע וטוב לו במדרגה נמוכה'.

ציני את המשותף לשתי המדרגות.

ציני שני הבדלים בין מעשיו של הרשע וטוב לו במדרגה הגבוהה לבין מעשיו של הרשע וטוב לו במדרגה הנמוכה. (4 נקודות)

(2) הסבירי מדוע מי שחטא בעבירה קלה בלבד והתחרט על כך עדיין יכול להיקרא רשע? (2 נקודות)

(3) "הרהורי עבירה קשים מעבירה לא לעניין מלקות ומיתה"

(לפי מהר"ל נתיב הפרישות פרק ב)

שני סוגי חטאים : חטא במעשה וחטא במחשבה. מה חמור יותר לעניין העונש? (העזרי בציטוט)

מדוע הרהורי עבירה קשים במידה מסויימת יותר מהעבירה עצמה? (3 נקודות)

ד. מעשי הבינוני

"והנה מידת הבינוני מידת כל אדם..." (תניא פרק יד)

"ולא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם" (תניא פרק יב)

(1) מידת הבינוני – מידת כל אדם. הסבירי מדוע.

האם אדם שחטא בעבר או יחטא בעתיד יכול להיקרא בינוני? (4 נקודות)

(2) צייני מה המשותף ומה השונה בין תאוות איסור לתאוות היתר אצל הבינוני. (2 נקודות)

(3) תארי כיצד מתנהג הבינוני בתחום שבין אדם לחברו. (3 נקודות)

ה. "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" (ניצבים ל, יד ; תניא פרק יז)

(1) מהו הדבר שקרוב אל האדם מאוד? (2 נקודות)

(2) מהי השאלה המתעוררת על הפסוק? (3 נקודות)

(3) תשובת אדמוה"ז על השאלה בסעיף הקודם רמוזה במילים "ובלבבך

לעשותו". הסבירי קביעה זו. (4 נקודות)

"ולמען ילמדו..."

2. מצוות תלמוד תורה בספר התניא

עני על ארבעה מהסעיפים א-ה :

א. "חייב אדם... להבין היטב בתלמוד גם בהלכות בסוגיות העמוקות עם רוב

הפוסקים ראשונים ואחרונים ויעמידנו על עיון ההלכה" (הלכות תלמוד תורה

לאדמור הזקן פרק א)

"וכל אדם צריך להוציא בשפתיו ולהשמיע לאזנו כל מה שלמד בין במקרא

במשנה ותלמוד... כמו שכתוב לא ימוש ספר התורה הזה מפיד וגו'" (הלכות

תלמוד תורה לאדמור הזקן פרק ב)

(1) במצוות תלמוד תורה שני חלקים המופיעים בתניא פרק ה' ובהלכות

תלמוד תורה לאדמור הזקן.

מהם שני החלקים במצוות תלמוד תורה? (4 נקודות)

(2) לאיזה חלק מבין שני חלקי המצוה מייחס אדמור הזקן מעלה גדולה

ונפלאה בתניא פרק ה'? (2 נקודות)

(3) "ולכן אמרו רז"ל שתלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות" (פאה א א, תניא פרק ה)

מהי המעלה של מצוות תלמוד תורה על פני המצוות האחרות? (3 נקודות)

ב. לימוד הלכה

"והודעת להם את הדרך יילכו בה ואת המעשה אשר יעשון" (שמות יח, כ)

"והנה הלכה זו היא חכמתו ורצונו של הקב"ה... ואף אם לא היה ולא יהיה

הדבר הזה לעולם" (תניא פרק ה)

(1) מהי המטרה של לימוד הלכה על פי הפסוק המצוטט? (3 נקודות)

(2) מה מוסיף אדמור הזקן על דברי הפסוק המצוטט בנושא לימוד הלכות

התורה? בססי את תשובתך על פי תניא פרק ה' (4 נקודות)

(3) בחרי הלכה אחת והסבירי כיצד את מרגישה שאת מקיימת את רצון ה' על

ידי קיום הלכה זו? (3 נקודות)

ג. עוון ביטול תורה

"וכן מי שאפשר לו לעסוק בתורה..." (תניא פרק ח)

(1) מה נכלל בעוון ביטול תורה? נסי להדגים. (3 נקודות)

(2) מהם העונשים על עוון ביטול תורה? (3 נקודות)

(3) האם העיסוק בחכמות העולם נחשב לעוון ביטול תורה? בססי את

תשובתך. (3 נקודות)

ד. "אין בו אפילו עוון ביטול תורה..." (תניא פרק א)

(1) מי הדמות שאין בה אפילו עוון ביטול תורה? (2 נקודות)

(2) האם יתכן מצב שאדם הוגה בתורה לשמה יומם ולילה ואינו נקרא צדיק?

נמקי את תשובתך על פי המוסבר בתניא פרק יג'. (3 נקודות)

(3) שתי מדרגות בבינוני: 'עובד אלוקים', 'אשר לא עבדו'.

א. הסבירי את שתי הדרגות.

ב. כתבי את הדוגמה לשתי הדרגות שמביא אדמו"ר הזקן ביחס למצוות

תלמוד תורה. (4 נקודות)

ה. השיבי על שניים מהסעיפים (1) – (3).

בכל סעיף מופיע ציטוט. צייני את ההקשר שבו הוזכר הציטוט בספר התניא,

והסבירי את משמעות הציטוט לפי ספר התניא.

(1) "חמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה" (סנהדרין פח, ט; תניא פרק ח)

(4 נקודות)

(2) "אפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה שרויה בו" (אבות ג; תניא פרק ו)

(4 נקודות)

(3) "שעת הכושר לעסוק בתורה והוא מפנה ליבו לבטלה כמו שכתוב בפרקי

אבות פרק ג': הנעור בלילה והמפנה ליבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו"

(תניא פרק יא) (4 נקודות)